

Pozycja prawna Inżyniera kontraktu w świetle warunków kontraktowych FIDIC

Legal position of Engineer in the light of FIDIC contract conditions

mgr Aleksander Puchalski

E-mail: aleksander.puchalski.onet.pl; nr orcid: 0000-0001-7077-4827

Streszczenie

Artykuł dotyczy statusu prawnego Inżyniera kontraktu występującego w warunkach kontraktowych FIDIC, ze szczególnym uwzględnieniem opisu pojęcia i charakteru prawnego Inżyniera kontraktu oraz posiadanych przez niego praw i obowiązków, jak również ponoszonej przez Inżyniera odpowiedzialności. Ponadto funkcja Inżyniera kontraktu została zestawiona z inspektorem nadzoru inwestorskiego na gruncie polskiego prawa budowlanego. Artykuł ma na celu ukazanie kluczowej roli Inżyniera kontraktu, pełnionej w procesie realizacji inwestycji z wykorzystaniem wzorców kontraktowych FIDIC.

Słowa kluczowe: Inżynier kontraktu, warunki kontraktowe, FIDIC.

Summary

The article was dedicated to analyse the legal status of Engineer on the grounds of the FIDIC contract conditions. A major emphasis was put on specific description of the notion and legal character of Engineer, his rights and duties as well as responsibility possessed by him. What is more, the function of Engineer was juxtaposed with the investment supervision inspector on the ground of polish construction law. The article aims at presenting the key role of Engineer fulfilled in the process of realization with the use of FIDIC contract conditions.

Key words: engineer, contract conditions, FIDIC.

Uwagi wprowadzające

Jednym z głównych osiągnięć organizacji FIDIC jest opracowanie zbioru wzorców warunków kontraktowych ustalających zasady współpracy stron umowy o roboty budowlane. Poszczególne wzorce warunków kontraktowych dotyczą różnych, z punktu widzenia charakteru inwestycji, przypadków i dla łatwego rozróżnienia otrzymują swe nazwy od kolorów, by razem tworzyć zbiór określany często „tęczowym zbiorem” FIDIC¹.

Spośród wzorców kontraktowych FIDIC uczestnictwo Inżyniera przewidują postanowienia czterech z nich. Do powyższych zaliczają się warunki kontraktowe robót budowlanych — inżynierskich projektowanych przez zamawiającego, zwanych *Czerwoną Księgą*, warunki kontraktu dla urządzeń oraz projektowania i budowy — dla urządzeń elektrycznych i mechanicznych oraz robót inżynierskich i budowlanych projektowanych przez Wykonawcę, zwanych *Żółtą Księgą*, zharmonizowane warunki kontraktowe dla budowy (tzw. *Różowa Księga*) oraz niemający zastosowania w Polsce, wzór dla prac pogłębiarskich i rekultywacyjnych (tzw. *Niebieska Księga*). Ponadto regulacja postanowień warunków kontraktowych

dla krótkiej formy kontraktu, zwanych *Zieloną Księgą*, dopuszcza powołanie Inżyniera kontraktu na życzenie Zamawiającego².

W niniejszym artykule zostanie poddana analizie pozycja prawna Inżyniera kontraktu w oparciu o postanowienia tzw. *Księgi Czerwonej*, w wersji wydanej w 1999 roku, za wyjątkiem wyraźnie wskazanych przypadków powołania się na inne Księgi FIDIC.

Pojęcie Inżyniera w kontraktach FIDIC

W kontraktach opracowanych przez organizacje FIDIC, część z przyjętych w nich rozwiązań nie ma swojego odpowiednika w prawie polskim. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest oparcie kontraktów FIDIC na systemie *common law*, a w szczególności na wywodzących się z tego systemu kontraktach ICE³. Jedną z nieznanymi prawu polskiemu instytucji jest wymieniony w subklauzuli 1.1.2.4⁴ Inżynier kontraktu. Wskazana wyżej subklauzula zawiera definicję Inżyniera, lecz jest ona zbyt zwięzła, aby móc w oparciu o nią dokonać wie-

lu istotnych ustaleń⁵. Dodatkowych informacji na temat Inżyniera dostarcza treść subklauzul od 3.1 do 3.5.

Z redakcji wymienionych wyżej subklauzul, wynika, że umowy oparte na warunkach kontraktowych przewidujących występowanie Inżyniera, będą tworzyć model trójstronnego układu. W tym układzie Zamawiający i Wykonawca, będąc jedynymi stronami kontraktu, dopuszczają do udziału Inżyniera, któremu Zamawiający powierza funkcję zarządzania kontraktem⁶.

Inżynier kontraktu został więc wprowadzony do warunków kontraktowych FIDIC, w celu usprawnienia realizacji kontraktu, poprzez przyznanie podmiotowi, niebędącego stroną umowy, szeregu istotnych uprawnień i obowiązków. Do powyższych należeć będzie m.in. piecza nad terminami realizacji kontraktu, troska o wysoką jakość robót, sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem obowiązującego prawa czy też obowiązki odnoszące się do rozliczeń finansowych między stronami kontraktu.

W myśl założeń warunków tzw. *Czerwonej Księgi*, Inżynier przy wykonywaniu swojej funkcji powinien pozostawać w miarę możliwości obiektywny, co w praktyce może być trudne do zrealizowania za sprawą umowy wiążącej Inżyniera z Zamawiającym. Obawy o brak postulowanej obiektywności Inżyniera może wzmacniać fakt, iż teoretycznie dopuszczalna jest konstrukcja, w której na stanowisko Inżyniera zostanie powołana osoba faktycznie będąca pracownikiem zamawiającego. Powyższa sytuacja, w której pozycja Inżyniera jako bezstronnego administratora kontraktu zdaje się być wysoce wątpliwa stanowiąc wypaczenie założeń warunków kontraktowych FIDIC⁷.

Funkcję Inżyniera kontraktu, w świetle warunków kontraktowych FIDIC, może teoretycznie pełnić zarówno osoba fizyczna jak i osoba prawna. W praktyce jednak, ze względu na zakres obowiązków, rolę tę pełni najczęściej osoba prawna, a jej pracownicy jako wykwalifikowani inżynierowie i inni fachowcy stanowią Personel Inżyniera⁸.

Inżynier kontraktu zostaje zaangażowany do pełnienia swej roli w procesie inwestycyjnym w oparciu o umowę zawartą pomiędzy nim a Zamawiającym. Postanowienia warunków kontraktowych FIDIC nie odnoszą się w swej treści do charakteru prawnego umowy Zamawiającego z Inżynierem. Z uwagi na odmienności warunków kontraktowych FIDIC wynikające z utworzenia ich na gruncie regulacji niepolskiej, należy rozważyć kilka możliwych wariantów charakteru prawnego umowy Zamawiającego z Inżynierem. Wątpliwości budzi dopuszczalność zawarcia przez Zamawiającego z Inżynierem umowy o pracę. Takie rozwiązanie oznaczałoby zupełne pozbawienie Inżyniera niezależności oraz bezstronności w wykonywanych czynnościach, a to ze względu na kierownictwo pracodawcy, któremu zobowiązany jest podporządkować się pracownik⁹. Innym wariantem umowy Zamawiającego z Inżynierem jest umowa zlecenia, która bardziej niż umowa o pracę przystaje do roli pełnionej przez Inżyniera w warunkach kontraktowych FIDIC, jednak również posiada mankament¹⁰. Problem zastosowania umowy zlecenia wynika z wąskiego ujęcia przedmiotu tejże umowy w polskim Kodeksie cywilnym. Przedmiot umowy zlecenia został bowiem ograniczony do dokonania przez zleceniobiorcę określonej czynności

prawnej, podczas gdy nie wszystkie działania Inżyniera noszą znamiona czynności prawnych. Umowa o świadczenie usług jest pozbawiona wskazanego wyżej ograniczenia, ponieważ jej przedmiot został rozszerzony, o funkcjonalnie powiązane z czynnościami prawnymi, czynności faktyczne¹¹. Ponadto jednym z przykładów umowy o świadczenie usług jest funkcjonująca w obrocie prawnym umowa o zastępstwo inwestycyjne, odpowiadająca w najpełniejszym zakresie przedmiotowi umowy pomiędzy Zamawiającym a Inżynierem¹². Istotą umowy o zastępstwo inwestycyjne jest bowiem wyłączenie przez podmiot wyspecjalizowany, inwestora bezpośredniego przy realizacji i nadzorowaniu przebiegu robót budowlanych¹³. Ponadto dopuszczalny jest model działania inwestora zastępczego w imieniu i na rzecz inwestora bezpośredniego¹⁴. Powyższa konstrukcja odpowiadałaby zawartemu w subklauzuli 3.1 lit. a domniemaniu, że Inżynier wykonując swoje prawa i obowiązki działa w imieniu Zamawiającego. Kwestią podnoszoną w orzecznictwie jest również fakt, że umowa pomiędzy Zamawiającym a Inżynierem jest w istocie podobna do udzielenia Inżynierowi pełnomocnictwa. Inżynier działa bowiem w imieniu i na rzecz Zamawiającego, w granicach swojego umocowania, zgodnie z umową zawartą z Zamawiającym i związany jest instrukcjami udzielanymi mu przez Zamawiającego¹⁵. Z treści art. 734 § 2 w zw. z art. 750 Kc wynika, że dla skutecznego działania Inżyniera w imieniu Zamawiającego nie jest potrzebne odrębne, tzn. obok umowy o zastępstwo inwestycyjne, udzielenie pełnomocnictwa¹⁶. Z umową zastępstwa inwestycyjnego połączone jest bowiem dorozumiane pełnomocnictwo oraz upoważnienie w zakresie dokonywania czynności faktycznych¹⁷. Niezależnie od umowy w Zamawiającego z Inżynierem, mogą wystąpić okoliczności, przemawiające za koniecznością odwołania już wybranego Inżyniera oraz ponownego wyboru na to stanowisko innego podmiotu. W takiej sytuacji, na gruncie kontraktu FIDIC, zastosowanie znajdują postanowienia klauzuli 3.4, nakazującej współdziałanie Zamawiającego oraz Wykonawcy w procesie zmiany Inżyniera Kontraktu.

Procedura polega na tym, że Zamawiający powinien powiadomić Wykonawcę o zamiarze odwołania Inżyniera, w okresie nie krótszym niż 42 dni przed planowaną zmianą. Istotny jest fakt zobligowania Zamawiającego jedynie do powiadomienia o chęci zmiany Inżyniera, bez konieczności jej uzasadnienia. Zamawiający wykonując powyższy obowiązek powinien równocześnie zaproponować następcę dotychczasowego Inżyniera, podając jego nazwę, adres oraz doświadczenie przemawiające za słusnością jego wyboru. Obowiązek współpracy stron kontraktu przy zmianie osoby Inżyniera został wzmocniony przez treść ostatniego zdania klauzuli 3.4, wprowadzającego zakaz powołania na stanowisko Inżyniera kontraktu osoby, przeciwko której Wykonawca zgłosi zastrzeżenie w formie pisemnej, wraz ze szczegółowym uzasadnieniem. Jak można przypuszczać, u podstaw umożliwienia Zamawiającemu zmiany osoby Inżyniera kontraktu w każdym czasie i bez podania przyczyny, leży chęć ochrony bezwzględного zaufania obu podmiotów względem siebie, leżącego u podstaw poprawnych stosunków Zamawiającego z Inżynierem. Z drugiej strony Obowiązek współdziałania Zamawiającego z Wykonawcą w procesie zmiany osoby Inżyniera podyktowany jest istotną

rolą Inżyniera w administrowaniu kontraktem przekładającą się szerokim zakresie na działania Wykonawcy.

Zauważalna jest negatywna praktyka wśród Zamawiających, zmierzających do oparcia umowy na warunkach kontraktowych FIDIC, lecz przy wprowadzeniu jednocześnie daleko idących modyfikacji m.in. w zakresie ograniczenia kompetencji Inżyniera¹⁸. Powyższe działania Zamawiających mogą prowadzić do wypaczeń podstawowych założeń warunków FIDIC, czyniąc z Inżyniera kontraktu instytucję iluzoryczną i utrzymaną jedynie po to aby uniknąć konieczności sporządzenia kontraktu od podstaw¹⁹. Organizacja FIDIC uzasadniła koncepcję zaangażowania do realizacji kontraktu Inżyniera, pozytywnymi rezultatami wynikającymi z odwołania do wiedzy i doświadczenia, podmiotów specjalizujących się w nadzorze nad dużymi i skomplikowanymi projektami budowlanymi. Zdaniem organizacji ma to stanowić jeden z istotnych elementów determinujących bezpieczne zakończenie inwestycji z powodzeniem²⁰. Powyższe ustalenia można podsumować stwierdzeniem, iż Inżynier kontraktu jest wyspecjalizowanym podmiotem zastępującym Zamawiającego, z którym łączy go stosunek zobowiązaniowy podczas nadzorowania realizacji inwestycji oraz pełniącym rolę pełnomocnika Zamawiającego w relacjach z Wykonawcą.

Inżynier kontraktu a inspektor nadzoru inwestorskiego w prawie polskim

Wraz ze stosunkowo niewielką popularnością warunków kontraktowych FIDIC w Polsce, utrzymuje się również brak znajomości instytucji Inżyniera kontraktu. Zauważalne są w literaturze przedmiotu próby porównania tej instytucji do takiej, która występuje w polskim porządku prawnym, przez co stosunkowo częste jest zestawianie Inżyniera kontraktu z występującym na gruncie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, inspektorem nadzoru inwestorskiego²¹.

Przedstawiając podobieństwa obu podmiotów należy zacząć od stwierdzenia, że inspektor nadzoru inwestorskiego, podobnie jak Inżynier kontraktu, pełni rolę swego rodzaju przedstawiciela inwestora na placu budowy²². Inżynier kontraktu niewątpliwie występuje w procesie budowlanym jako pełnomocnik Zamawiającego. Jak stanowi orzecznictwo SN Inspektor nadzoru inwestorskiego ma określone ustawą obowiązki i uprawnienia, a fakt że nie ma wśród nich umocowania do działania jako pełnomocnik inwestora wobec wykonawcy, nie wyklucza możliwości umocowania inspektora do reprezentowania go wobec wykonawcy. Takie umocowanie może być wyraźne lub dorozumiane²³.

Podstawową różnicą, jaką można zauważyć przy porównaniu ze sobą obu podmiotów jest zakres uprawnień i obowiązków w procesie realizacji inwestycji. Inżynier kontraktu został bowiem wyposażony w szereg kompetencji, nieposiadanych bądź posiadanych jedynie w szacunkowym zakresie przez inspektora nadzoru inwestorskiego. Należy w tym względzie odwołać się do szerszego zakresu wydawanych przez Inżyniera, poleceń czy też obowiązków informacyjnego, jak również zauważalnej dysproporcji w zakresie obowiązków dotyczących płatności i kontroli rozliczeń.

Kontynuując kwestię różnic pomiędzy omawianymi podmiotami należy zauważyć, iż w przeciwieństwie do Inżyniera kontraktu, inspektor nadzoru inwestorskiego jest wprost wymienionym w ustawie²⁴ uczestnikiem procesu budowlanego. Ponadto inspektor nadzoru zawsze musi być osobą fizyczną, podczas gdy rolę Inżyniera kontraktu może pełnić również osoba prawna. Kolejna różnica wynika z treści art. 27 Prawa budowlanego przewidującej możliwość powołania większej ilości inspektorów nadzoru inwestorskiego, podczas gdy Inżynier zawsze dla danego kontraktu występuje w liczbie pojedynczej. Z najważniejszych różnic można także wymienić obligatoryjny charakter uczestnictwa Inżyniera kontraktu w realizacji inwestycji opartej na warunkach FIDIC przewidujących występowanie tego podmiotu, w stosunku do obligatoryjnego powoływania inspektora nadzoru inwestorskiego jedynie we wskazanych ustawowo przypadkach.

Podsumowując rozważania dotyczące porównania obu podmiotów, należy stwierdzić, iż spośród występujących w procesie budowlanym podmiotów, dwa wymienione wyżej mają ze sobą najwięcej cech wspólnych. Zaznaczenia wymaga fakt, iż pomimo pozornych podobieństw wynikających przede wszystkim z celu jaki mają realizować oba podmioty tj. dbałości o interesy Zamawiającego/inwestora, nie można ich uznać jako podmioty tożsame nawet w drodze daleko idącej analogii²⁵. Mając na uwadze kwestię pierwszeństwa przepisów Prawa budowlanego nad warunkami kontraktowymi FIDIC, należy tak uregulować kompetencje Inżyniera kontraktu, aby te nie kolidowały z prawami i obowiązkami inspektora nadzoru inwestorskiego oraz innych uczestników wymienionych w art. 17 Prawa budowlanego. Wynikiem powyższego będzie konieczność dostosowania kompetencji Inżyniera, do realiów polskiej regulacji, mając przy tym na uwadze wspomniane już wcześniej zagrożenia, wynikające ze zbyt daleko idących modyfikacji, prowadzących do wypaczenia ogólnych założeń warunków kontraktowych FIDIC.

Prawa i obowiązki Inżyniera kontraktu

a) wydawanie poleceń

Treść *Czerwonej księgi* FIDIC wyposaża Inżyniera w uprawnienie do wydawania wiążących poleceń, umożliwiając sprawne administrowanie kontraktem. Za pomocą poleceń Inżynier ma bowiem bezpośredni wpływ na istotne kwestie związane ze sposobem realizacji inwestycji. Szczegółowa analiza poszczególnych poleceń wykraczałaby poza zakres niniejszego artykułu, wystarczy natomiast zasygnalizować, iż za ich pomocą Inżynier ma wpływ na takie zagadnienia, jak m.in.: dopuszczenie do robót innych podmiotów niż sam Wykonawca, wybór Podwykonawcy, zastąpienie wykorzystanych przez Wykonawcę materiałów, nadzór nad terminowością prac, zawieszanie oraz wznawianie robót, wykonywane prace po rozwiązaniu kontraktu, postępowanie ze znalezionymi w trakcie robót odkryciami geologicznymi i archeologicznymi.

Subklauzula 3.3 *Czerwonej Księgi* uprawnia Inżyniera do wydawania Wykonawcy (w praktyce również przedstawicielo-

wi Wykonawcy), w dowolnym czasie, poleceń lub dodatkowych/zmienionych rysunków, koniecznych do wykonania robót oraz usunięcia wad. Wykonawca z kolei jest zobowiązany do przyjęcia polecenia od Inżyniera, a w uzasadnionych przypadkach także od jego upoważnionego asystenta, posiadającego stosowne pełnomocnictwo. Analizując zakres dopuszczalnych poleceń wydawanych przez Inżyniera, należy mieć na uwadze subklauzulę 3.1 *Czerwonej Księgi*, zgodnie, z którą *Inżynier nie będzie miał uprawnień do korygowania kontraktu*. W związku z powyższym należy przyjąć, że polecenia Inżyniera nie mogą kreować po stronie Wykonawcy nie ujętych w Kontrakcie obowiązków.

Jeśli chodzi o formę wydawanych poleceń to powinny one w miarę możliwości być wydawane na piśmie. W sytuacji wydania polecenia ustnego jego treść w formie pisemnej zostanie zawarta w wysłanym przez Wykonawcę potwierdzeniu polecenia ustnego, które Inżynier będzie mógł odrzucić w przeciągu dwóch dni od otrzymania, w przypadku gdyby było ono rozbieżne z intencją Inżyniera. Treść polecenia wydanego przez Inżyniera kontraktu powinna zawierać cel jego wydania oraz uzasadnienie składające się z części faktycznej oraz prawnej²⁶. Wydawane przez Inżyniera polecenia nie będą się ograniczały jedynie do czynności realizowanych przez Wykonawcę, gdyż na mocy klauzuli 1.5 Inżynier został uprawniony do wydawania w formie poleceń rozstrzygnięć w kwestii dwuznaczności lub rozbieżności znalezionych w treści dokumentów służących do realizacji kontraktu.

Duży problem praktyczny może rodzić się w związku z faktem, iż wydawane przez Inżyniera polecenia skutkują niejednokrotnie dodatkowymi kosztami oraz wydłużeniem czasu prac. W interesie Wykonawcy mogłoby leżeć podważenie zasadności polecenia, doprowadzając do jego niewykonania. Jako wyraz dążenia do ograniczenia powyższego ryzyka, można uznać silne wzmocnienie przez Organizację FIDIC charakteru wydawanych przez Inżyniera poleceń, poprzez odejście od istniejącej na gruncie poprzedniej edycji *Czerwonej Księgi* możliwości odmówienia wykonania polecenia, w przypadku gdyby było ono zdaniem Wykonawcy prawnie lub fizycznie niemożliwe do zrealizowania. Na gruncie edycji *Czerwonej Księgi* z 1999 roku nawet wtedy, gdy Wykonawca oceni polecenie Inżyniera jako nieprawidłowe merytorycznie to i tak zobowiązany jest je wykonać, a dopiero później może wdać się w spór co do oceny zasadności polecenia w trybie klauzuli 20²⁷.

W literaturze nie ma zgodności co do oceny charakteru prawnego poleceń wydawanych przez Inżyniera. Jeden spośród wyrażonych poglądów, przynajmniej poleceniu Inżyniera charakter jednostronnej czynności prawnej, niezależnie od tego czego dane polecenie dotyczy²⁸. W myśl przytoczonej koncepcji, wydanie przez Inżyniera polecenia stanowiłoby jednostronne oświadczenie woli zmierzające do wywołania określonych skutków prawnych w postaci powstania, zmiany lub ustania stosunku prawnego. Przyjęcie powyższego poglądu oznaczałoby, iż Inżynier wydając polecenie każdorazowo realizuje uprawnienie o charakterze prawnokształtującym.

Inżynier kontraktu nie jest stroną stosunku zobowiązaniowego, w związku z czym nie posiada materialnoprawnej podstawy do wpływania na treść świadczenia Zamawiającego.

Należy więc przyjąć, że Inżynier w sytuacji wydawania polecenia będącego czynnością prawną, nie realizuje w istocie swojego uprawnienia, lecz działa jako pełnomocnik realizujący uprawnienie Zamawiającego. Za źródło umocowania Inżyniera należy uznać umowę, łączącą Inżyniera z Zamawiającym, w której dochodzi, jak już wcześniej wskazano, do udzielenia dorozumianego pełnomocnictwa Inżynierowi do dokonywania w takcie realizacji kontraktu określonych czynności, również prawnokształtujących.

Inny pogląd przynajmniej poleceniu charakter jednostronnej czynności konwencjonalnej o charakterze faktycznym, służącej sprecyzowaniu sposobu realizacji określonych obowiązków przez Wykonawcę, w sposób nie godzący w interes Zamawiającego²⁹. Zgodnie z tą koncepcją wydawane przez Inżyniera polecenia nie będą zmierzać do modyfikacji stosunku prawnego, a jedynie będą bieżącym wskazywaniem Wykonawcy czynności koniecznych do wykonania w toku prac. Część z poleceń będzie przejawem kontroli działań Wykonawcy, inne z kolei będą reakcją na losowe zdarzenia mające miejsce w toku realizacji Robót.

Odnosząc się do powyższego, należy stwierdzić, iż różnica zdań co do charakteru prawnego poleceń Inżyniera jest uzasadniona. Niewątpliwie takie polecenie jest oświadczeniem Inżyniera kontraktu. Oświadczenie to jest dokonane na podstawie umowy upoważniającej Inżyniera do występowania w imieniu Zamawiającego będącego stroną stosunku zobowiązaniowego jakim jest kontrakt FIDIC. Właściwym wydaje się być pogląd, iż oświadczenie Inżyniera może wywoływać skutki w istniejącej treści stosunku zobowiązaniowego ale nie musi. Wobec powyższego tam gdzie polecenie wywołuje bezpośredni skutek prawny, można uznać je za jednostronną czynność prawną. Przykładami powyższych mogą być: polecenie dotyczące zmiany sposobu realizacji prac oraz polecenie dotyczące przedłużenia czasu na realizację inwestycji. Z drugiej strony istnieje grupa poleceń Inżyniera nie zmierzająca bezpośrednio do zmiany stosunku prawnego, a jako takie nie powinny być traktowane jako jednostronna czynność prawna. Polecenia stanowią wtedy czynności faktyczne zmierzające do kontroli działań Wykonawcy, bądź precyzowania sposobu realizacji jego obowiązków. Jako przykłady opisanej wyżej grupy poleceń można wskazać: polecenie umożliwienia podjęcia prac Personelowi Zamawiającego, innym wykonawcom Zamawiającego oraz pracownikom administracji publicznej, polecenie zatrudnienia wskazanego Podwykonawcy, polecenie dostarczenia dodatkowych próbek materiałów przed ich użyciem w celu ich akceptacji, polecenie wykonania dodatkowych prób materiałów, urządzeń i innych części robót, polecenie Wykonawcy usunięcia i ponownego wykonania wszelkich prac niezgodnych z kontraktem oraz wykonania prac niezbędnych dla bezpieczeństwa robót, polecenie Wykonawcy przedłożenia skorygowanego programu wraz z raportem towarzyszącym w przypadku zbyt powolnego postępu prac lub opóźnienia.

Przechodząc do podsumowania analizy poleceń Inżyniera, zauważalnym jest, iż mają one za zadanie umożliwić pełnomocnikowi Zamawiającego wpływ na poprawne prowadzenie nadzorowanych prac w obrębie inwestycji. Warunki *Czerwo-*

nej Księgi FIDIC formułują uprawnienia do wydawania poleceń w sposób możliwie najbardziej uniwersalny, co w oczywisty sposób przekłada się na wzmocnienie roli Inżyniera kontraktu w kwestii sprawowania pieczy nad wykonaniem kontraktu. Znaczenie wydawanych przez Inżyniera kontraktu poleceń wzmacnia treść klauzuli 4.1, wymieniającej polecenia Inżyniera jako jeden z elementów w oparciu, o które wykonawca realizuje inwestycje. Zauważalna jest tendencja do zwiększania znaczenia poleceń wydawanych przez Inżyniera, a to za sprawą m.in. rezygnacji z postanowienia, znajdującego się w poprzedniej edycji *Czerwonej Księgi*, dającego możliwość odmowy wykonania polecenia, w sytuacji gdyby było to prawnie lub fizycznie niemożliwe.

b) Uprawnienia i obowiązki w zakresie odbioru i rozliczeń budowy

Inżynier posiada kluczową rolę w procesie odbioru, gdyż zgodnie z klauzulą 10.1, to w oparciu o wystawione przez niego Świadczenie przejścia dochodzi do późniejszego przejścia przez Zamawiającego. Świadczenie przejścia zostaje przez Inżyniera wystawione na wniosek Wykonawcy złożony najwcześniej 14 dni przed planowanym zakończeniem Robót. Świadczenie powinno być wystawione w przeciągu 28 dni od złożenia wniosku i powinno zawierać datę ukończenia robót będącą początkiem biegu terminu do zgłaszania wad. Klauzula 10.1 stanowi, iż wydanie Świadczenia przejścia powinno być wydane, pomimo drobnych wad oraz zaległościach w pracach, niemających znaczącego wpływu na użytkowanie robót. Ocena dotycząca zaliczenia wad lub zaległości jako drobnych i niestojących na przeszkodzie w wydaniu Świadczenia przejścia, należy do Inżyniera, który w praktyce najczęściej sporządza listę³⁰ wad koniecznych do usunięcia³¹. W sytuacji gdy Inżynier dostrzeże wady stanowiące przeszkodę dla wydania Świadczenia przejścia, wniosek Wykonawcy o wydanie Świadczenia zostanie odrzucony, bez możliwości ponownego ubiegania się o wydanie Świadczenia przejścia, aż do momentu wykonania lub poprawienia przez Wykonawcę prac wskazanych przez Inżyniera³².

Istotna rola Inżyniera związana z rozliczeniami kontraktu polega na wydawaniu świadectw płatności³³ i akceptacji płatności. Istotne uprawnienie Inżyniera dotyczy także sytuacji, w której Wykonawca przy wykonywaniu robót natrafi na nieprzewidziane³⁴ warunki fizyczne, których jednym ze skutków dla robót może być zwiększenie wydatków oraz konieczność wydłużenia czasu realizacji inwestycji. Klauzula 4.12 przewiduje w takich sytuacjach obowiązek poinformowania Inżyniera kontraktu przez Wykonawcę, o wystąpieniu wskazanych wyżej przeszkód oraz ich skutkach. Powyższy obowiązek połączony jest z uprawnieniem Wykonawcy do ubiegania się o wydłużenie czasu na realizację inwestycji, w sytuacji gdy ukończenie jest lub będzie opóźnione. Ponadto Wykonawca może domagać się włączenia dodatkowych kosztów do Ceny kontraktowej. W sytuacji kiedy owe niespodziewane warunki fizyczne zostałyby uznane jako przyczyna zwiększenia wydatków po stronie Wykonawcy, Inżynier może sprawdzić czy w podobnych częściach robót wystąpiły warunki, które niejako *a contrario*, były korzystniej-

sze od tych, które Wykonawca mógł przewidywać w czasie składania swojej oferty. W sytuacji uznania przez Inżyniera, iż zaszyły korzystniejsze warunki o których mowa wyżej jest on uprawniony do obniżenia dodatkowych kosztów zgłaszanych wcześniej przez Wykonawcę, o sumę wydatków niejako zaoszczędzonych z powodu znalezionych korzystniejszych warunków fizycznych. Wątpliwości dotyczące wskazanej wyżej roli Inżyniera kontraktu, polegają na jedynie fakultatywnym, badaniu wystąpienia korzystniejszych warunków fizycznych, które mogą niejako posłużyć do zbilansowania dodatkowych kosztów zgłaszanych przez Wykonawcę. W wyniku powyższego może dojść do sytuacji, w której Wykonawca niesłusznie zażąda włączenia do Ceny kontraktowej dodatkowych kosztów, a Inżynier nie dokonując analizy wystąpienia wspomnianych wcześniej korzystniejszych warunków fizycznych, narazi Zamawiającego na konieczność pokrycia bezpodstawnie wygórowanej Ceny kontraktowej. Opisane wyżej zaniedbanie Inżyniera stanowi zagrożenie dla interesu Zamawiającego, tym niemniej Klauzula 4.12 może równie mocno godzić w interes Wykonawcy. Uprawnienie Inżyniera może bowiem służyć wydawaniu arbitralnych decyzji w zakresie obniżenia dodatkowych kosztów Wykonawcy³⁵. Z kolei u podstaw uzasadniających wprowadzenie możliwości modyfikacji Ceny kontraktowej, w oparciu o przewidziane w klauzuli 4.12 przypadki, leżało przesądzenie, że nie można limitować zysku Wykonawcy tylko do wartości, którą ten spodziewał się otrzymać w momencie podpisywania umowy. Co więcej wprowadzenie postanowienia analizowanej klauzuli może być potraktowane jako jawne przeniesienie ryzyka związanego ze skutkami wystąpienia niespodziewanych warunków fizycznych na Zamawiającego, co poniekąd mogłoby tłumaczyć jedynie fakultatywne badanie zasadności zaliczenia dodatkowych kosztów do Ceny kontraktowej³⁶.

Na mocy treści klauzul 5.3 oraz 5.4 *Czerwonej Księgi* Inżynier kontraktu został także uprawniony do nadzorowania wynagrodzenia wypłacanego podwykonawcom. Pierwsza z wymienionych wyżej klauzul uprawnia Inżyniera do wystawiania poświadczeń, w oparciu o które Wykonawca uiszcza następnie wynagrodzenie Wyznaczonym Podwykonawcom. Z kolei klauzula 5.4 upoważnia Inżyniera, aby ten przed wystawieniem Świadczenia płatności obejmującego kwotę należną Wyznaczonemu Wykonawcy mógł zażądać od Wykonawcy dowodu potwierdzającego otrzymanie przez Wyznaczonego Podwykonawcę wszystkich należnych mu kwot. Nie ulega wątpliwości, iż zasadniczo powyższe kompetencje zostały wprowadzone do warunków kontraktowych w celu zagwarantowania ciągłości oraz poprawności wypłacanego wynagrodzenia oraz odpowiadają one stosowanym na gruncie polskiej praktyki umów budowlanych chroniących podwykonawców przed nierzetelnymi wykonawcami³⁷.

Opis kompetencji Inżyniera w zakresie rozliczeń kontraktu można uzupełnić o obawy części doktryny związane z ryzykiem celowego zaniżania roszczeń Wykonawcy, podyktowanym bezkrytyczną chęcią działania na korzyść Zamawiającego. W odczuciu nierzetelnego i skrajnie nieobiektywnego Inżyniera mogłoby zaowocować nawiązaniem dłuższej współpracy z Zamawiającym przy przyszłych projektach³⁸.

c) Uprawnienia i obowiązki wprowadzania zmian zakresu robót

Warunki kontraktowe zawierają w klauzuli 13 szczególne uprawnienie Inżyniera w postaci możliwości wprowadzania zmian i modyfikacji w zakresie sposobu realizacji inwestycji. Inżynier upoważniony jest do inicjowania zmian w zakresie ilości i jakości prac, jak również innych ich cech charakterystycznych. Ponadto Inżynier może zmienić zakres pozycji i wymiarów każdej części robót, rezygnacji czy też dodania poszczególnych prac, urządzeń, materiałów lub innych koniecznych usług. Modyfikacje Inżyniera mogą dotyczyć również kolejności i terminów wykonywania robót.

Wymienione wyżej zmiany są wprowadzane w drodze polecenia wydanego przez Inżyniera bądź oferty przedłożonej przez Wykonawcę, a następnie zatwierdzonej przez Inżyniera. Szerokie kompetencje do wprowadzania przez Inżyniera kontraktu zmian sprawiają wrażenie kolidujących z opisaną już wcześniej klauzulą 3.1 odnoszącą się do zakazu korygowania kontraktu przez Inżyniera. W rzeczywistości tak nie jest, gdyż „zmiana”, o której tu mowa została zdefiniowana w klauzuli 1.1.6.9 jako oznaczająca każdą zmianę w robotach poleconą lub zatwierdzoną jako zmiana na mocy klauzuli 13. W świetle powyższego można uznać, iż klauzula 13 warunków kontraktowych przewiduje wyjątek od ogólnej zasady ujętej w klauzuli 3.1 poprzez dopuszczenie wprowadzania modyfikacji realizacji inwestycji pod warunkiem, iż odbędzie się to zgodnie z procedurą wprowadzania zmian określoną w klauzuli 13.3. Procedura polega na tym, iż Inżynier do momentu wydania Świadectwa przyjęcia dla robót uprawniony jest do wydania polecenia mającego za przedmiot wskazany wyżej zakres zmian. Inżynier przed wydaniem polecenia może także zażądać od Wykonawcy oferty dotyczącej wprowadzenia zmian. Na skutek wydanego polecenia wprowadzenia zmian Wykonawca może niezwłocznie powiadomić Inżyniera, o niemożności uzyskania w danym czasie dostaw potrzebnych dla wykonania zmiany. Po otrzymaniu wskazanego wyżej powiadomienia Inżynier może odwołać, potwierdzić lub zmienić polecenie. W przypadku, gdy Inżynier potwierdzi wydane wcześniej polecenie Wykonawca jest zobowiązany to polecenie wykonać, co stanowi swego rodzaju powtórzenie ogólnego obowiązku Wykonawcy stosowania się do poleceń Inżyniera wyrażonego w klauzuli 3.3. Ponadto postanowienie klauzuli 13.3 stanowi, iż każde polecenie wydane przez Inżyniera dla Wykonawcy dotyczące wprowadzania zmian powinno skutkować potwierdzeniem jego otrzymania wydanym przez Wykonawcę. Stanowi to wzmocnienie formalizmu w procesie przyjmowania polecenia przez Wykonawcę w procedurze określonej w rozdziale 13 w stosunku do tej z klauzuli 3.3, w której brak wyraźnie wskazanego obowiązku potwierdzenia przyjmowania polecenia³⁹. Klauzula 3.1 zawiera jeszcze jedno postanowienie, istotne z punktu widzenia różnic w stosunku do poleceń wydawanych na mocy klauzul rozdziału 13, a mianowicie zasady ogólne dotyczące poleceń Inżyniera wyraźnie wskazują, iż celem ich wydawania jest wykonanie robót oraz usunięcie wad zgodnie z postanowieniami kontraktu, podczas gdy polecenia z rozdziału 13 zmiernają ze swej istoty do modyfikacji. W związku z powyższym polecenia, wydawane na

podstawie rozdziału 13 należy uznać jako autonomiczne oraz wydawane niezależnie od ogólnych zasad dotyczących poleceń, gdyż te wydawane na podstawie rozdziału 13 nie mają na celu usprawnienia prac ani naprawy wad zgodnie z obowiązującym kontraktem lecz mają na celu jego zmodyfikowanie.

W świetle zaprezentowanych ustaleń koniecznym zaznaczenia jest problem, wynikający z wykonywania przez Inżyniera uprawnień do zmian w projekcie, gdyż prowadzić on będzie do zmian pomiędzy zatwierdzonym projektem budowlanym, w oparciu o który uzyskano pozwolenie na budowę a wykonanymi pracami. W związku z powyższym należy mieć na uwadze konsekwencje jaki rodzić to będzie na gruncie prawa budowlanego⁴⁰.

Odpowiedzialność Inżyniera kontraktu

W warunkach kontraktowych *Czerwonej Księgi* nie uregulowano kwestii odpowiedzialności ponoszonej przez Inżyniera. Natomiast treść rozdziału 6 *Białej Księgi* FIDIC odnosi się do tego zagadnienia określając przykładowy zakres odpowiedzialności Inżyniera Kontraktu względem Zamawiającego. W myśl klauzuli 3.3.1 *Białej Księgi*, przesłanką ponoszenia odpowiedzialności przez Inżyniera kontraktu powinno być niedochowanie należytej fachowości, dbałości i staranności w wypełnianiu swoich obowiązków wynikających z umowy. Z kolei sankcją przewidzianą za powyższe zaniedbania jest konieczność zapłacenia Zamawiającemu odszkodowania, o którym mowa w klauzuli 6.1.1 *Białej Księgi*. Wysokość owego odszkodowania będzie opiewać na kwotę ograniczoną do rozsądnie przewidzianej wysokości rzeczywiście poniesionej straty lub szkody, wynikłej z przedmiotowego uchybienia z wykluczeniem innych przyczyn. W żadnym jednak wypadku kwota odszkodowania nie może przewyższyć sumy pieniężnej określonej w umowie łączącej Zamawiającego z Inżynierem⁴¹. Powyższe ograniczenie kwoty odszkodowania nie będzie miało jednak zastosowania w przypadku odpowiedzialności deliktowej, a ta będzie miała miejsce w razie szkody powstałej na skutek winy umyślnej, oszustwa, jak również czynu niepozostającego w związku z wykonywanymi uprawnieniami i obowiązkami Inżyniera kontraktu. W tym miejscu można odnieść się do wspomnianych wcześniej modyfikacji kontraktu ograniczających kompetencje Inżyniera. Zwiększenie wpływu Zamawiającego na proces budowy prowadzi *de facto* do pogorszenia jego sytuacji, ponieważ przejmuje on na siebie zakres odpowiedzialności wynikający z odebranych Inżynierowi kompetencji. Ponadto przyjmuje się, iż Inżynier jako specjalista w zakresie administrowania kontraktem powinien mieć możliwie jak najszersze uprawnienia w celu sprawnej realizacji zadań, a co za tym idzie powinien ponosić odpowiedzialność szeroki zakres odpowiedzialności⁴².

Odnosząc się do kwestii odpowiedzialności ponoszonej przez Inżyniera kontraktu względem Zamawiającego na gruncie polskiej regulacji, należy przyjąć, iż stanowi ona odpowiedzialność kontraktową. Źródłem odpowiedzialności będzie umowa, którą może być wspomniana umowa zastępstwa inwestycyjnego, rozszerzona o zakres obowiązków Inżyniera kontraktu. Inżynier ponosić wówczas będzie odpowie-

Podsumowanie

działność względem Zamawiającego za szkodę będącą normalnym następstwem nienależytego wykonania zobowiązania przyjmując za miernik ocenę w granicach przewidzianych dla umów starannego działania⁴³.

Warunki kontraktowe nie odnoszą się w swej treści do zagadnienia odpowiedzialności Inżyniera względem Wykonawcy, w związku z czym należy poczynić kilka ustaleń odnosząc je następnie do regulacji Kodeksu cywilnego. W oparciu o umowę zastępstwa inwestycyjnego Inżynier wykonuje wskazane w warunkach kontraktowych czynności zarządzania kontraktem w imieniu Zamawiającego oraz reprezentuje go w stosunkach z Wykonawcą. Niezależnie od umowy pomiędzy Inżynierem a Zamawiającym, treść subklauzuli 3.1 lit. a *Czerwonej Księgi* zawiera domniemanie, że Inżynier wykonując swoje prawa i obowiązki działa w imieniu Zamawiającego. Powyższe ustalenia uprawniają twierdzenie, iż za szkodę poniesioną przez Wykonawcę, a wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem Inżyniera odpowiada Zamawiający jak za działania własne. Zamawiający będzie ponosić odpowiedzialność na podstawie powyższej konstrukcji, jedynie za skutki działań Inżyniera wykonywanych w zakresie przysługujących mu na mocy kontraktu uprawnień. W przypadku, gdy szkoda Wykonawcy powstała wskutek zawinionych działań Inżyniera, niezwiązanych z treścią stosunku zobowiązaniowego łączącego Zamawiającego z Wykonawcą, zaktualizuje się przesłanka prowadząca do odpowiedzialności Inżyniera względem Wykonawcy na zasadach ogólnych określonych w art. 415 Kodeksu cywilnego. Jedynie na marginesie można zaznaczyć, iż kolejnym rodzajem odpowiedzialności, którą może ponosić Inżynier kontraktu to ta względem osób trzecich. Owa odpowiedzialność będzie miała charakter ogólny, a więc wynikający z art. 415 Kodeksu cywilnego, od której co do zasady Inżynier powinien być ubezpieczony, na co wskazuje treść klauzuli 7.1 *Białej Księgi* jak również klauzule 17.1 oraz 18.4 warunków kontraktowych.

Na podstawie przedstawionych wyżej rozważań można dojść do wniosku, iż organizacja FIDIC wprowadzając do warunków kontraktowych osobę Inżyniera kontraktu kierowała się chęcią przekazania kompetencji administrowania kontraktem wyspecjalizowanemu podmiotowi, który przy pomocy swoich uprawnień i obowiązków stanowić ma gwarancje jak najlepszej realizacji inwestycji. Inżynier kontraktu przy wykonywaniu swojej funkcji powinien dbać o sprawną, rzetelną oraz zgodną z projektem realizację procesu budowlanego przy jednoczesnej ochronie uzasadnionych interesów obu stron kontraktu, w oparciu o możliwie obiektywną ocenę.

Ponadto widoczna jest stopniowa tendencja do wzmocnienia roli Inżyniera kontraktu w procesie realizacji inwestycji z wykorzystaniem warunków kontraktowych FIDIC, w czym należy dopatrywać się pozytywnych aspektów praktycznych związanych z przekazaniem Inżynierowi obowiązków administrowania kontraktem. Powyższą tendencję poszerzenia uprawnień Inżyniera kontraktu oraz wzmocnienia jego roli należy uznać za słuszną, gdyż jak wskazują osoby specjalizujące się w omawianej problematyce, pomimo nie zawsze pozytywnych doświadczeń związanych z Inżynierem kontraktu, jego brak powodował jeszcze większe niezadowolenie wśród Zamawiających⁴⁴. Ponadto w niniejszym artykule przywołano przykłady, związane z rolą Inżyniera w procesie realizacji inwestycji, które w praktyce mogą mieć negatywne skutki, tym niemniej jednak zdecydowana większość problemów wynika bądź to z próby modyfikacji warunków kontraktowych w sposób sprzeczny z intencją organizacji FIDIC bądź z patologii, które wynikają z ułomności zachowań ludzkich, których tak na prawdę nie da się wyeliminować w procesie budowlanym.

¹ J.A. Strzępka. [w:] *System Prawa Handlowego* (T. 5). *Prawo Umów Handlowych*, pod red. S. Włodyki, Warszawa 2014, s. 1190.

² W. Wyrzykowski, *Warunki kontraktowe FIDIC — charakterystyka Ogólna*. „Prawo Zamówień Publicznych”, (4), 2014, s. 21.

³ E. Baker, B. Mellors, S. Chalmers, A. Lavers, *FIDIC Contracts: law and practice*, London/New York 2009, s. 4.

⁴ *Warunki Kontraktowe dla Budowy dla robót inżynierjno-budowlanych projektowanych przez zamawiającego*, wyd. 4 angielsko-polskie niezmiennione 2008, tłumaczenie wyd. 1.

⁵ J.A. Strzępka. [w:] *System Prawa Handlowego* (T. 5). *Prawo Umów Handlowych*, pod red. S. Włodyki, Warszawa 2014, s. 1204 i n.

⁶ E. Baker, *Role stron w umowach FIDIC* [w:] *Warunki kontraktowe FIDIC a regulacje dotyczące podmiotów publicznych*, Międzynarodowa Konferencja Regionalna. Warszawa 26–27.4.2012 r., „Biuletyn Arbitrażowy”, (18), 2012 s. 32.

⁷ E. Baker, *op. cit.* s. 35, W. Wyrzykowski, *Umowa o generalną realizację inwestycji (EPC) „pod klucz”*, Warszawa 2013, s. 66.

⁸ H. Wysoczański. *Prawo do zmiany oraz polecenie zmiany treści umowy o roboty budowlane w świetle warunków kontraktowych FIDIC*, Warszawa 2017, s. 18–19.

⁹ Art. 22 ustawy z dnia 26.06.1974 r. *Kodeks pracy* (Dz.U. 1974 Nr 24 poz. 141 tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 917).

¹⁰ E. Baker, *op. cit.* s. 40.

¹¹ J. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. (Tom V). Zobowiązania. Część Szczegółowa* (wyd. II). Warszawa.

¹² J. Gutowski, *op. cit.*

¹³ Wyrok SN z dnia 9 lipca 1998 r., II CKN 835/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 225.

¹⁴ Uchwała SN z dnia 21 września 1988 r., III AZP 13/88, OSNCP 1989, nr 11, poz. 184.

¹⁵ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 13.03.2014 r., II GSK 12/13 (Legalis: 896774), wyrok KIO przy PZUP z dnia 23.08.2012 r., KIO 1691/12, KIO 1704/12 (LEX: 1216231).

¹⁶ J.A. Strzępka. [w:] *System Prawa Handlowego* (T. 5). *Prawo Umów Handlowych*, pod red. M. Stec, Warszawa 2017, s. 1612.

¹⁷ A. Niewęglowski. [w:] *Pozakodeksowe umowy handlowe*, pod red. A. Kidyby. Warszawa 2018, s. 798.

¹⁸ Jako przykład można wskazać kontrakty stosowane przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad, które zawierają szereg ograniczeń kompetencji Inżyniera może występować m.in. w zakresie dokonywania obiektywnych ustaleń, zakazu podejmowania istotnych decyzji bez uzgodnienia z Zamawiającym. Wprowadzane modyfikacje mogą także dotyczyć swobody działania Inżyniera poprzez m. in: zakaz działania na szkodę Zamawiającego, zakaz przedstawiania dowodu/składania zeznań przeciwko Zamawiającemu w sytuacji jego sporu z Wykonawcą.

- ¹⁹ E. Baker, *op. cit.* s. 38–39.
- ²⁰ Publikacja Organizacji FIDIC z września 2011 r. „Quality Based Consultant Selection Guide” s. 5 https://www.acec.ca/assets/pdf/advocacy_pdf/FIDIC_QBS_Guide_2012_IAABAA.pdf [18.10.2018 r.].
- ²¹ H. Wysoczański *op. cit.* 27–29, J.A. Strzępka. [w:] *System Prawa Handlowego*, (T. 5). *Prawo Umów Handlowych*, pod red. S. Włodyki, Warszawa 2014, s. 1205, J. Strzępka, W. Wyrzykowski, *Wybrane problemy stosowania warunków kontraktowych FIDIC — cz. I*, „Monitor Prawniczy” nr 16 2013, s. 863.
- ²² Z. Niewiadowski, *Prawo budowlane. Komentarz*. Warszawa 2016, s. 267.
- ²³ Wyrok SN z dnia 24 października 2003 r., III CK 57/02, (lex nr 157284).
- ²⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane (Dz.U. 1994 nr 89 poz. 414) art. 17.
- ²⁵ W. Wyrzykowski, *Umowa o generalną...*, s. 67.
- ²⁶ A. Archanowicz, *Status prawny polecenia inżyniera kontraktu*. „Biuletyn Konsultant”, 2007, (1), s. 5.
- ²⁷ A. Archanowicz, *op. cit.*, s. 7.
- ²⁸ A. Archanowicz, *ibidem*.
- ²⁹ J.A. Strzępka, W. Wyrzykowski, *Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC — cz. II*, „Monitor Prawniczy”, (17), 2013, s. 91.
- ³⁰ W praktyce przyjęto określenia Punch list/draft punch/snagging list.
- ³¹ E. Baker, B. Mellors, S. Chalmers, A. Lavers, *op. cit.*, s. 251.
- ³² J. Glover, S. Hughes, *op. cit.* s. 229.
- ³³ Rozumie się przez nie częściowe i końcowe świadectwa płatności będące dokumentami wystawianymi przez Inżyniera w terminie 21 dni od dnia otrzymania od Wykonawcy rozliczenia robót. Stanowią podstawę rozliczeń Zamawiającego z Wykonawcą wskazując przy tym należną wykonawcy kwotę. zob. wyr. WSA w Warszawie z dnia 21.05.2015 r. sygn. III SA/Wa 2073/14.
- ³⁴ Czyli zgodnie z subklauzulą 1.1.6.8 takie, które nie dały się w racjonalny sposób przewidzieć przez doświadczonego Wykonawcę przed dniem złożenia Oferty.
- ³⁵ Knutson R., *An English Lawyer's View of the New Fidic Rainbow — Where Is the Pot of Gold?*, http://fidic.org/sites/default/files/knutson_rainbow.doc [18.10.2018].
- ³⁶ J. Glover, S. Hughes. *Understanding the FIDIC Red Book A clause by clause commentary 2nd edition*, London 2011, s. 109–110.
- ³⁷ Mowa tutaj o nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 8 listopada 2013 r. wprowadzającej art. 143a zgodnie, z którym warunkiem zapłaty za zgłoszone do odbioru roboty jest przedstawienie dowodów zapłaty wymagalnego wynagrodzenia podwykonawców i dalszych podwykonawców biorących udział w realizacji zgłoszonych do odbioru robót budowlanych.
- ³⁸ zob. E. Baker, *op. cit.* s. 40, Autor stwierdził, iż o wskazanym problemie nie mówi się otwarcie przy czym dopuszcza ewentualność, iż ramy prawne powstałe w oparciu o zmodyfikowane warunki kontraktowe sprawiają, że koncepcja Czerwonej Księgi FIDIC staje się farszą.
- ³⁹ J. Glover, S. Hughes. *Understanding the FIDIC Red Book A clause by clause commentary 2nd edition*. London 2011, s. 267.
- ⁴⁰ Mowa tu przede wszystkim o art. 36a Prawa budowlanego odnoszącym się do problematyki zmian rozwiązań przyjętych w projekcie budowlanym.
- ⁴¹ Z. Boczek, *Międzynarodowe procedury realizacji inwestycji według FIDIC i Banku Światowego*. Szczecin 2006, s. 192.
- ⁴² A. Jaeger, G. Hök, *FIDIC — A Guide for Practitioners*. Berlin–Heidelberg 2010 s. 226.
- ⁴³ J.A. Strzępka. [w:] *System Prawa Handlowego (T. 5). Prawo Umów Handlowych*, pod red. M. Stec, Warszawa 2017, *ibidem*.
- ⁴⁴ E. Baker, *Role stron w umowach FIDIC*. „Biuletyn Arbitrażowy”, (18), 2012, s. 33 gdzie autor wspominał o robionym wśród Zamawiających sondażu, w którym pytał o największy mankament warunków kontraktowych a Zamawiający jednogłośnie odpowiadali iż jest to Inżynier po czym zapytani o model zakładający brak Inżyniera, zamawiający również jednogłośnie stwierdzili iż „tak jest jeszcze gorzej” przy czym nie byli w stanie zaproponować odpowiadającego im modelu.

Bibliografia

- Archanowicz, A. (2007). Status prawny polecenia inżyniera kontraktu. *Biuletyn Konsultant*, (1).
- Baker, E., Mellors, B., Chalmers, S., Lavers, A. *FIDIC Contracts: Law and practice*. London–New York.
- Boczek, Z. (2007). *Międzynarodowe procedury realizacji inwestycji według FIDIC i Banku Światowego*. Szczecin.
- Glover, J., Hughes, S. (2011). *Understanding the FIDIC Red Book A clause by clause commentary* (2nd ed.). London.
- Gutowski, J. (red.). (2009). *Kodeks cywilny. Komentarz (Tom V). Zobowiązania. Część Szczegółowa* (wyd. II). Warszawa.
- Jaeger, A., Hök, G. (2010). *FIDIC — A Guide for Practitioners*. Berlin–Heidelberg.
- Kidyba, A. (2018). *Pozakodeksowe umowy handlowe*. Warszawa.
- Knutson, R. *An English Lawyer's View of the New Fidic Rainbow — Where Is the Pot of Gold?*; http://fidic.org/sites/default/files/knutson_rainbow.doc. [18.10.2018].
- Kopania, D. (2012). Role stron w umowach FIDIC. *Biuletyn Arbitrażowy*, (18).
- Niewiadowski, Z. (2016). *Prawo budowlane. Komentarz*. Warszawa.
- Publikacja Organizacji FIDIC fidic.org/sites/default/files/knutson_rainbow.doc [18.10.2018]
- Publikacja Organizacji FIDIC z września 2011 r. „Quality Based Consultant Selection Guide”; https://www.acec.ca/assets/pdf/advocacy_pdf/FIDIC_QBS_Guide_2012_IAABAA.pdf [18.10.2018 r.].
- Strzępka, J. A. (2014). Umowa o roboty budowlane. W: S. Włodyka (red.). *Prawo umów handlowych* (Tom 5). Warszawa.
- Strzępka, J. A., Wyrzykowski, W. (2013). Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC — cz. I. *Monitor Prawniczy*, (16).
- Strzępka, J. A., Wyrzykowski, W. (2013). Wybrane problemy stosowania międzynarodowych standardowych warunków kontraktowych FIDIC — cz. II. *Monitor Prawniczy*, (17).
- Warunki Kontraktowe dla Budowy dla robót inżyniersko-budowlanych projektowanych przez zamawiającego (wyd. 4 angielsko-polskie niezmiennione) 2008. Warszawa: FIDC.
- Wyrzykowski, W. (2013). *Umowa o generalną realizację inwestycji (OPC/„pod klucz”)*. Warszawa.
- Wyrzykowski, W. (2014). Warunki kontraktowe FIDIC — charakterystyka ogólna. *Prawo Zamówień Publicznych*, (4).
- Wysoczański, H. (2017). *Prawo do zmiany oraz polecenie zmiany treści umowy o roboty budowlane w świetle warunków kontraktowych FIDIC*. Warszawa.
- Orzecznictwo
- Wyrok SN z dnia 9 lipca 1998 r., II CKN 835/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 225
- Uchwała SN z dnia 21 września 1988 r., III AZP 13/88, OSNCP 1989, nr 11, poz. 184. Wyrok NSA w Warszawie z dnia 13.03.2014 r., II GSK 12/13.
- Wyrok KIO przy PZUP z dnia 23.08.2012 r., KIO 1691/12, KIO 1704/12. Wyrok SN z dnia 24 października 2003 r., III CK 57/02. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21.05.2015 r. sygn. III SA/Wa 2073/14.